

CHAPTER 3.

THEORETICAL AND APPLIED ASPECTS OF INNOVATIVE METHODS OF TEACHING TRANSLATION AND INTERPRETATION

ПІДГОТОВКА УСНИХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У КОНТЕКСТІ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ІНСТИТУЦІЯМИ ЄС

Марта Заболотна

*асистент кафедри теорії і практики перекладу
Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

У вимірі глобалізаційних та інтеграційних процесів в Україні усний переклад виконує роль ключового каналу міжнародної комунікації. До 2019 року синхронний переклад широко застосовувався під час політичних і економічних форумів, конференцій, освітніх та культурних подій. Після пандемії формат зазнав цифрової трансформації: зросло використання дистанційного перекладу. Після початку повномасштабної війни дистанційна модель стала необхідністю через обмеження доступу іноземних партнерів до України.

У нових умовах підготовка перекладачів має бути орієнтована не лише на мовну компетентність, а й на розуміння специфіки діяльності міжнародних організацій та структур ЄС. Перекладачі повинні орієнтуватися в термінології, напрямках роботи, системах комунікації таких організацій, як EU Civil Protection & Humanitarian Aid, Представництво ЄС в Україні, Червоний Хрест [3]. Освітні програми мають враховувати можливість роботи в кризових умовах, базову підготовку в питаннях міжнародного гуманітарного права, етики комунікації, а також використання сучасних засобів технічного супроводу перекладу. Не менш важливою є співпраця вишів з організаціями-партнерами, що працюють у сфері міжнародної допомоги, розвитку або міжкультурної освіти.

У Тернопільській області зафіксовано приклади активного використання усного перекладу. Наприклад, у 2017 році відбувся інвестиційний форум із представниками понад 25 країн, зокрема з ЄС. Перекладачі супроводжували переговори, виступи й презентації [4].

Культурно-освітній проєкт «ЄвроБібліотека», організований у 2022 році Центральною дитячою бібліотекою Тернополя за підтримки Представництва ЄС, охоплював низку заходів, що потребували мовного та культурного супроводу [2].

З початком повномасштабної війни область стала гуманітарним хабом. За підтримки EU Civil Protection & Humanitarian Aid Operations (ЕЧНО) проводилися моніторингові місії, тренінги, зустрічі, на яких були задіяні перекладачі [3; 2]. Наприклад, у 2023 році за сприяння Міжнародної федерації Товариства Червоного Хреста і Червоного Півмісяця в Тернополі були створені мультидисциплінарні групи швидкого реагування, до яких входили українські та міжнародні спеціалісти. Усний переклад під час їхніх зустрічей і спільних оцінок ситуації був ключовим для оперативного обміну інформацією, ухвалення рішень і координації дій [1].

У межах реалізації програми Polaris (2024–2028) проводяться численні міжнародні заходи, тренінги та робочі зустрічі за участю представників українських громад та європейських партнерів. Забезпечення якісного усного перекладу під час таких заходів є критично важливим для ефективної комунікації, обміну досвідом та впровадження кращих практик управління [5].

Таким чином, підготовка перекладачів має враховувати динаміку сучасних викликів: цифровізацію, зміну форматів заходів, мультидисциплінарність і орієнтацію на міжнародні стандарти. Варто інтегрувати практикоорієнтовані модулі в освітні програми та сприяти співпраці з міжнародними організаціями задля стажування й практики майбутніх фахівців.

Список використаних джерел

1. Верховна Рада України. Новина про гуманітарну допомогу у Тернополі. URL: <https://www.congress.gov.ua/> (дата звернення: 30.05.2025).
2. Представництво Європейського Союзу в Україні. ЄвроБібліотека у Тернополі. URL: <https://euroquiz.org.ua/events/view/> (дата звернення: 30.05.2025).
3. Представництво Європейського Союзу в Україні. ЄС посилює оперативну підтримку гуманітарних організацій. URL: <https://www.eeas.europa.eu/> (дата звернення: 30.05.2025).

4. Тернопільська інвестиційна рада. Офіційний сайт. URL: <https://www.te-invest.com/> (дата звернення: 30.05.2025).

5. Polaris Programme. Офіційний сайт. URL: <https://polaris.org.ua/en/news-events/news/> (дата звернення: 30.05.2025).

КОМПЕТЕНЦІЇ ПЕРЕКЛАДАЧА У ДОБУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ: НОВІ ВИКЛИКИ У НАВЧАННІ ПЕРЕКЛАДУ

Ірина Змійова

*кандидат філологічних наук, доцент
професор кафедри германо-романської філології та перекладу
Харківський гуманітарний університет
«Народна українська академія»
м. Харків, Україна*

Інна Паненко

*старший викладач кафедри германо-романської філології та
перекладу
Харківський гуманітарний університет
«Народна українська академія»
м. Харків, Україна*

Сучасний перекладач повинен поєднувати традиційну лінгвістичну майстерність з новими цифровими компетенціями. З появою нейронних систем машинного перекладу та інших ШІ-інструментів професіоналізм перекладача вимагає знання принципів їхньої роботи та обмежень. Моделі перекладацької компетенції включають технологічну (інструментальну) підкомпетенцію, що передбачає «процедурні знання з використання документальних ресурсів і інформаційних технологій, застосованих до перекладу» [4, с. 96]. Відповідно до Європейських стандартів [1, р. 9], сучасний перекладач має володіти «базовими знаннями про технології машинного перекладу і вміти використовувати їх відповідно до потреб» [4, с. 96].

Попри стрімкий розвиток технологій, жодна з них не здатна повністю замінити людину у сфері перекладу. Навпаки, кваліфікований перекладач відіграє роль своєрідного посередника й редактора алгоритмів, забезпечуючи якість та точність тексту. В його арсеналі – не лише мовна компетентність, а й критичне мислення, глибоке